

ก้าวข้ามความแตกต่าง : ปรากฏการณ์ทางดนตรี ในสามจังหวัดชายแดนใต้

Breaking the Difference: A Musical Phenomenon
in the Three Southern Border Provinces

รภััสสรณ์ พุทธิชวัลพัฒน์ ^[1]
Rapassorn Putthichavalpat

บทคัดย่อ

การสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้ จะเป็นแนวทางในการศึกษา เก็บข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ดนตรีเป็นสื่อกลางในการสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของวงออเคสตรา เยาวชนเทศบาลนครยะลา ให้ดนตรีมีส่วนช่วยทำลายความขัดแย้งระหว่าง ศาสนาให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นกิจกรรมที่เยาวชนได้มาทำร่วมกัน อย่างมีความสุข ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลจาก สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ การสัมภาษณ์นายกเทศมนตรีนครยะลา ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งวง ออเคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา กลุ่มเยาวชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม ครูผู้ฝึกซ้อม และประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ จะเห็นได้ว่ามิติเชิงวัฒนธรรม เป็นสิ่งสำคัญในการที่จะสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น โดยการนำเพลงพื้นบ้าน มาร่วมบรรเลง มีการสอดแทรกวัฒนธรรมของพี่น้องชาวไทยพุทธและมุสลิม ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน อันสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ที่มีอยู่ในพื้นที่ปลายด้ามขวานแห่งนี้ สิ่งเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นได้ว่า “ดนตรี สื่อสันติสุข” ทำให้คนที่มีที่มาจากต่างกันสามารถอยู่รวมกันได้อย่างมีความสุขและ สามารถรวมพลังสร้างสรรค์สิ่งดีงามเพื่อสานฝันให้เป็นจริงได้ต่อไป

^[1] อาจารย์ประจำสาขาดุริยางค์สากล ภาควิชาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

คำสำคัญ: ปรากฏการณ์ทางดนตรี, ความแตกต่าง, ดนตรี, สามจังหวัดชายแดนใต้

Abstract

Peace building in the three southern border provinces is a guideline for studying data collection. The objective is to make music as a medium for creating love and unity among youth who participate in the activities of the youth orchestra of Yala Municipality. The music has helped to break the conflict between religions to understand each other. Is an activity that youths have come to do together happily. In this data collection, the researcher conducted data from various publications, interviews with the Mayor of Yala Which is the founder of the Youth Orchestra of Yala, youth group, teacher and people in the three southern border provinces. It can be seen that cultural dimensions are important in order to create peace by bringing folk songs to play there is a culture of Thai Buddhist and Muslim brothers and sisters harmoniously blended. Which reflects the cultural diversity that exists in the area at the end of this ax handle These things have shown that "Music of peace media" allows people of different backgrounds to live together happily and able to combine the power to create good things to make dreams come true.

Keyword : Wad Lumpuen Khon Kean, Changed, Identity

บทนำ

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างกิจกรรมและแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับเยาวชนที่เกิดมาท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ความไม่สงบของภาคใต้ จังหวัดยะลาเป็นศูนย์กลางที่มีการริเริ่มก่อตั้งกิจกรรม “วงออเคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา” ขึ้นภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐที่มีการร่วมมือกันกับโรงเรียนและผู้ปกครองที่จะนำพาเยาวชนทั้งในจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส ก้าวข้ามความแตกต่างในวัฒนธรรมของศาสนาที่เป็นสาเหตุประการหนึ่งของ

เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนใต้ให้เกิดความเข้าใจ และทำกิจกรรมร่วมกันได้โดยสงบสุข

สำหรับคนมลายูมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดนตรีถือว่าเป็นของแปลก ใครจับเครื่องดนตรี เล่นดนตรี จะถูกมองแง่ลบทันที เพราะถูกมองอย่างเหมารวมว่า ผิดหลักศาสนาอิสลาม และเป็นเรื่องไร้สาระ ทั้งๆ ที่จริงแล้วจะผิดหลักศาสนาหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลายๆ อย่าง เช่น เป็นการตีความของสำนักศาสนาไหน และลักษณะเนื้อหาของดนตรีและศิลปะนั้นเป็นอย่างไร มีลักษณะยั่วยวน มอมเมา ทำให้เปล็ดเพลินจนขาดสติหรือไม่ ถ้าเป็นเพลงที่มีลักษณะยั่วยวน ก็มักชัดเจนว่า ฮาเร็ม หรือผิดหลักศาสนาอิสลาม แต่จริงๆ แล้ว ดนตรีมีหลากหลายแบบ มีทั้งที่ทำให้เรารู้สึกมีกำลังใจ ทำให้เกิดความรู้สึกแสบก หรือใช้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนสังคม เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง เราจึงอยากรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับดนตรีของคนที่นี่ ให้เห็นว่า ดนตรีและศิลปะก็มีเนื้อหาสาระสามารถนำมาใช้ถ่ายทอดความคิดต่างๆ ได้ ภายใต้ขอบเขตของศาสนา การแสดงดนตรีถูกมองอย่างตีตราว่า เกี่ยวพันกับโลกีย์ เช่น ผับ บาร์ ดนตรี และของมีนเมา แต่จริงๆ ดนตรี และสุนทรีย์ะมันอยู่คู่กับชีวิตประจำวันของเราตลอด ขนาดอ่านกุลอ่านยังต้องอ่านให้ไพเราะเลย แล้วแม้ว่าคนส่วนใหญ่จะแอนตี้ดนตรีในที่สาธารณะ แต่เชื่อว่าพวกเขาล้วนเสพดนตรี ละคร ดุราयर เตอะว็อยซ์ (The Voice) ในพื้นที่ส่วนตัวทั้งนั้น

ดนตรี เป็นเครื่องมือที่ไม่ได้ทำร้ายใคร มันเป็นเครื่องมือเอามาสะท้อนบางอย่างในสังคมได้ หรือเพื่อสร้างความสุนทรีย์หรือผ่อนคลายก็ได้ นอกจากนี้ ดนตรีเป็นภาษาสากล ทุกคนไม่ว่าเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรม สามารถเสพดนตรีได้ ดนตรีจึงเป็นตัวเชื่อมของคนที่หลากหลายในพื้นที่เข้าด้วยกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพใน 3 จังหวัดชายแดนใต้

วชิรยา บัวศรี และเฉลา บุรีภักดี (2526, เมตตา กฤตวิทย์ และคณะ, 2533) ให้คำจำกัดความของ “สันติภาพ” ไว้ว่า สันติภาพหมายถึง อิสรภาพจากภาวะสงครามหรือความทุกข์ยากของประชาชน ความขัดแย้งหรือการทะเลาะเบาะแว้งกัน รวมทั้งความยุ่งเหยิงหรือไม่เป็นระเบียบในสังคม และเป็นภาวะแห่งการผสมผสานกลมกลืนเข้าหากัน การเห็นพ้องต้องกัน และความมั่นคงปลอดภัยของสาธารณชน โดยอาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะทั้งสามจะมีความข้องเกี่ยวซึ่งกันและกัน

1. สันติภาพภายในตัวบุคคลเอง หมายถึง การมีสภาวะจิตใจที่สงบสุข ปราศจากสิ่งรบกวนใจ สะท้อนจากความพึงพอใจ (Contentment) ความเข้ากันได้ (Consonance Compatability) ระหว่างความเชื่อ ความชอบพอ และการกระทำ ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย (Security) และความสุข (Happiness)

2. สันติภาพระหว่างบุคคล หมายถึง การปราศจากความขัดแย้งระหว่างบุคคล มีสันติภาพภายในกลุ่มของตน สะท้อนจากความรักใคร่ชอบพอสสิ่งที่มีต่อผู้อื่น (Love) ความเชื่อถือ ความชื่นชม และความเคารพต่อบุคคลอื่นๆ (Respect) ความไว้วางใจต่อผู้อื่น (Trust) การแบ่งปันสิ่งที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน (Common Faith) การปราศจากการทะเลาะเบาะแว้งกันอย่างโกรธแค้น (Absense of Quarret)

3. สันติภาพระหว่างกลุ่ม หมายถึง การปราศจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เช่น การไม่มีความขัดแย้งระหว่างครอบครัว เชื้อชาติ ประเทศชาติ ซึ่งหมายรวมถึงสันติภาพในโลก โดยสะท้อนจากลักษณะเช่นเดียวกับสันติภาพระหว่างบุคคล แต่เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่ม

สำหรับความท้าทายเกี่ยวกับปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้ และแนวทางในการสร้างสันติภาพ สุริชัย หวันแก้ว (2550) กล่าวว่า จุดอ่อนประการหนึ่งคือ การละเลยความใส่ใจต่อประชาชนมุสลิมในพื้นที่ เช่น การแสดงออกถึงการเห็นคุณค่าการเคารพให้เกียรติ ความแตกต่างหลากหลายทางวิถีชีวิต วัฒนธรรม การขาดความระมัดระวังในการแสดงออก ซึ่งควรเปิดพื้นที่สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนมุสลิมในพื้นที่ที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและจริงจัง นอกจากนี้ สุริชัย ยังได้รวบรวมทัศนะของบุคคลจากวงการต่าง ๆ ไว้ดังนี้

อานันท์ ปันยารชุน (2548) กล่าวว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดภาคใต้เป็นผลมาจากสาเหตุหลายด้าน ด้านหนึ่งมาจากการขาดความเข้าใจ หรือไม่ยอมรับในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่าง ซึ่งการคิดว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมเดียว หรือเป็นชนชาติเดียว เป็นความเข้าใจผิด วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บังคับกันไม่ได้ และวิวัฒนาการของทุกสังคมจะลงเอยด้วยการผสมผสานวัฒนธรรม โดยการผสมผสานมิใช่การกลืนหรือปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมอื่น แต่จะผสมผสานด้วยการรับความแตกต่างได้โดยไม่มีอคติ ไม่มีการทำลายล้าง และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยใช้หลักการที่อยู่ในทุกศาสนา คือความเอื้ออาทร เมตตาธรรม และขันติธรรม การพัฒนาประเทศ

โดยยึดหลักการส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ โดยมีใช้เป็นการไปบอกแนวทาง แต่เป็นการร่วมกันคิดร่วมกันทำ เพื่อแสดงออกถึงวัฒนธรรมของชนกลุ่มต่างๆ ของพื้นที่ต่างๆ การส่งเสริมความหลากหลายคือผลลัพธ์ของการไว้วางใจในสังคม นโยบายสู่สันติสุข ต้องใช้ความกล้าทางจิตใจ ความแน่วแน่ ชัดเจนในวิถีปฏิบัติ ซึ่งอาจจะไม่ส่งผลทันที แต่ผลลัพธ์ที่ได้นั้นจะเป็นผลลัพธ์ที่ตอบปัญหาของสังคมอย่างแท้จริง และยั่งยืน

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2531) กล่าวว่า เอกสารวิจัยของวิโรจน์ ราชรักษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี ซึ่งได้นำเสนอทางออกระดับของนโยบายโดยอาศัยทฤษฎียอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของมนุษย์ (Cultural Pluralism) อันมีสาระสำคัญอยู่ที่ถือว่ามนุษย์อาจมีความแตกต่างในทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา การแต่งกาย และอื่นๆ แต่สามารถจะครองชีวิตอยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างสันติ หากตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่หลากหลาย และมีใจกว้างยอมรับความหลากหลายของพฤติกรรมระหว่างกลุ่มชนที่แตกต่างกัน การยอมรับในความแตกต่างจะนำไปสู่การไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันจะส่งผลโดยตรงต่อความมั่นคงของรัฐ สำนักจุฬาราชมนตรีสรุปว่า “นอกจากจะต้องยอมรับในความแตกต่างของกันและกัน และเปิดโอกาสให้ทั้งสองศาสนาปฏิบัติไปตามความเชื่อจากคำสอนของศาสนา วิธีนี้เท่านั้นที่รักษาความมั่นคงของสังคมไว้ได้”

ประเวศ วะสี (2548) ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของแนวทางดับไฟได้มี 2 ประการ คือ การระงับความรุนแรงเฉพาะหน้า และการสร้างสันติภาพถาวร โดยทั้งสองสิ่งนี้ต้องทำพร้อมกันและอยู่ในกันและกัน เพราะเรื่องนี้เป็นสงครามจรยุทธ์ในเมืองที่ผู้ก่อความไม่สงบมีจำนวนน้อยซ่อนตัวอยู่ในแนวร่วมและมวลชน การกระทำที่รุนแรงจะกระทบมวลชน ซึ่งส่งผลให้เกิดการเพิ่มแนวร่วมและระดับความรุนแรง ดังนั้น การจะจำกัดพื้นที่และจำนวนของผู้ก่อความไม่สงบได้จึงต้องสมานฉันท์กับมวลชน กับแนวร่วม กับคนทั้งประเทศ และกับประชาคมโลก นอกจากนี้ยังได้เสนอวิธีการดับไฟได้โดยมีองค์ประกอบประการหนึ่งคือ แนวทางการรักษามวลชน ซึ่งเป็นปัจจัยชี้ขาดในการเอาชนะสงครามจรยุทธ์มวลชนที่เข้าใจและเข้มแข็งจะลดความสามารถและจำนวนผู้ก่อความไม่สงบและแนวร่วม ซึ่งต้องอาศัยสันติวิธีและการสื่อสารที่ดี โดยการส่งเสริมการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำของชุมชนให้เต็มพื้นที่ ซึ่งสามารถบูรณาการแผนการพัฒนาให้

สอดคล้องกับวัฒนธรรมอันหลากหลายของชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนรวมทั้งการสร้างความเข้าใจกับประชาคมอิสลามและประชาคมโลก ซึ่งการขับเคลื่อนการพัฒนาเช่นนี้จะทำให้พื้นที่ที่มีภูมิคุ้มกันจากเหตุการณ์

แนวคิดเรื่องเกี่ยวกับการสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้ จะเป็นแนวทางในการศึกษาเก็บข้อมูล โดยให้ดนตรีเป็นสื่อกลางในการสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของวงออเคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา และเพื่อให้ดนตรีมีส่วนช่วยทำลายความขัดแย้งระหว่างศาสนาให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างมีความสุข การสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้ นั้น จะเห็นได้ว่ามิติเชิงวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น โดยแนวคิดในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย และวงออเคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาก็เป็นเสมือนพื้นที่ที่สนับสนุนให้เกิดการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง

โครงการออเคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา

จังหวัดยะลา เป็นหนึ่งในพื้นที่ของสามจังหวัดชายแดนใต้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 เป็นต้นมา เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่นำมาซึ่งความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลต่อสภาพจิตใจของประชาชนในพื้นที่ ความหวาดกลัว ก่อให้เกิดความหวาดระแวง และส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ทำให้ภาพอดีตที่ผ่านมาที่ประชาชนเคยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดำเนินชีวิตด้วยความเรียบง่าย ทักทายกันด้วยรอยยิ้ม และมีความสมัครสมานสามัคคีกัน ขณะนี้ได้เลือนหายไป เกิดความหวาดระแวง และความไม่เข้าใจกันเข้ามาแทนที่

สำหรับผู้ใหญ่ในพื้นที่ภาพทรงจำที่ดีในอดีตยังหวนรำลึกได้อยู่เสมอ แต่สำหรับเยาวชนที่เติบโตมากับสภาพความรุนแรง ประกอบกับการปลูกฝังความเกลียดชังจากการรับรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์และสภาพสังคมที่ผิดเพี้ยนไปจากความจริง รวมทั้งการขาดโอกาสทางการศึกษาการว่างงานและความยากจน อาจเป็นสาเหตุให้เยาวชนบางส่วนเข้าเป็นแนวร่วมในการก่อความไม่สงบเทศบาลยะลาจึงขับเคลื่อนโครงการต่างๆ เพื่อสร้างความสมานฉันท์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ตกเป็นเป้าหมายหลักของขบวนการ

เทศบาลนครยะลาได้ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะด้านการเสริมสร้างสันติสุข จึงกำหนดให้มีการส่งเสริมให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความปลอดภัย สร้างจิตสำนึกให้ประชาชน รู้รักสามัคคี เสียสละ รักถิ่นที่อยู่อาศัย มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่คำนึง ถึงความแตกต่างทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และการแบ่งแยกชนชั้น โดยผ่านทางกิจกรรม โครงการต่างๆ ของเทศบาลนครยะลา เช่น กิจกรรม ออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ซึ่งนับว่าตอบโจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ อย่างตรงจุด เทศบาลนครยะลาจึงได้ริเริ่มก่อตั้งวงดนตรีออร์เคสตราเยาวชน เทศบาลนครยะลา (Yala City Municipality Youth Orchestra : YMO) ในปี พ.ศ. 2549 ตลอดระยะเวลา 7 ปี ที่วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ได้ก่อตั้งขึ้นมา และได้แสดงผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาประชาชนจำนวนมาก สร้างชื่อเสียงให้คนยะลาเป็นที่รู้จัก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2555 วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ได้มีโอกาสไปร่วมแสดงดนตรีในงาน “รักเมืองไทยเดินทางประเทศไทย” ที่รัฐบาล จัดขึ้น ณ บริเวณสนามหญ้าตึกไทยคู่ฟ้า ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งเป็นหนึ่งในสามวง ที่เข้าร่วมแสดง โดยอีกสองวงนั้นถือเป็นวงมโหรีระดับแนวหน้า คือ วงไทยแลนด์ ฟิลาฮาร์โมนิก พร้อมนักร้องประสานเสียง ของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล และ วงดุริยางค์ซิมโฟนีออร์เคสตราของเหล่าทัพ ในงานนี้มีการถ่ายทอดสด ผ่านสถานีโทรทัศน์ 2 ช่อง คือ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี (ช่อง 9 อสมท.) และสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) ถือว่าเป็นงานยิ่งใหญ่และมีข่าวโด่งดัง ผ่านสื่อมวลชนทุกแขนง เพราะมี พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี และรัฐบุรุษ พร้อมด้วย พล.อ.อ.กำธน สินธวานนท์ องคมนตรี น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รวมทั้งคณะรัฐมนตรี คณะทูตานุทูต ข้าราชการ ชั้นผู้ใหญ่ หัวหน้าส่วนราชการ ประมาณ 500 คน มาร่วมงานในวันนั้น ซึ่งภาพที่น่าประทับใจของผู้ร่วมงานและผู้เข้าชมการถ่ายทอดสดก็คือ การขับร้อง เพลงประสานเสียงสันติสุขปลายด้ามขวานทอง ซึ่งเดิมเป็นเพลงอนาซีด มีเนื้อหา เกี่ยวกับพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อจบการแสดง พล.อ.เปรม

ติณสุลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ได้มอบช่อดอกไม้ และกล่าวชมวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา กับนายพงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ นายกเทศมนตรีนครยะลา ผู้ก่อตั้งวง และอาจารย์วีระศักดิ์ อักษรถึง วาทยากรจากนั้นได้มาทักทายนักดนตรีเยาวชนรวมทั้งให้กำลังใจในการฝึกฝนดนตรีต่อไป

วันที่ 6-10 กันยายน 2555 กระทรวงการต่างประเทศได้นำวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ไปแสดงดนตรี ณ Lecture Theatre 13, AS3, Faculty of Arts and Social Sciences National University of Singapore. (NUS) ประเทศสิงคโปร์ เพื่อเป็นการเผยแพร่ให้ต่างประเทศทราบถึงการส่งเสริมบทบาทและความสามารถของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นการเปิดโอกาสแก่เยาวชนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ได้มีโอกาสเรียนรู้วิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันของคนต่างศาสนาและวัฒนธรรมในประเทศสิงคโปร์ที่เป็นตัวอย่างที่ดีของการอยู่ร่วมกันแบบสังคมพหุวัฒนธรรม นอกจากนี้ เยาวชนของวงออร์เคสตรายังมีโอกาสได้เข้าเยี่ยมชมและรับฟังการบรรยายสรุปจากสถานศึกษาสายสามัญ/สถานศึกษาสอนศาสนา ที่มีการจัดการเรียนการสอนเชิงพหุวัฒนธรรม เข้าพบกับผู้นำศาสนาและองค์กรของสิงคโปร์ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องของการเสริมสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม และทัศนศึกษาสถานที่สำคัญต่างๆ ของสิงคโปร์ อันเป็นการเสริมสร้างความตระหนักรู้ของเยาวชนในเรื่องการดูแลอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ที่มา : แสดงดนตรี ณ Lecture Theatre 13, AS3, Faculty of Arts and Social Sciences National University of Singapore. (NUS) ประเทศสิงคโปร์

เกศินี จุฑาวิจิตร (2542) กล่าวว่า ลักษณะที่สำคัญของการใช้สื่อกิจกรรม เป็นสื่อเฉพาะกิจเพื่อการพัฒนา ได้แก่ การเลือกกิจกรรมที่กลุ่มเป้าหมายสนใจ โดยเน้นให้กลุ่มเป้าหมายและผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมได้รับสาระตามวัตถุประสงค์ และสื่อกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดการพบปะและการประชุม (Meeting and conferences) เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหลายฝ่ายได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้ได้รับทราบปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น และได้มีโอกาสสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันระหว่างทีมงาน

อีกนัยหนึ่งวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ถือเป็นกิจกรรมนันทนาการ ที่จะช่วยส่งเสริมศักยภาพของเยาวชนที่เป็นสมาชิก สำหรับแนวคิดเรื่องนันทนาการนั้น สมบัติ กาญจนกิจ (2540) กล่าวว่า นันทนาการ คือ กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ แล้วก่อให้เกิดการพัฒนาอารมณ์สุขขรม ทั้งความสุขสนุกสนาน หรือความสุขสงบ และกิจกรรมนั้นต้องเป็นกิจกรรมที่สังคมยอมรับ นอกจากนี้ กิจกรรมนันทนาการยังส่งเสริมให้เกิดการสร้างมนุษยสัมพันธ์ โดยทำให้ผู้ที่มีส่วนร่วม หรือสมาชิกมีความผูกพัน และความสนใจร่วมกัน

กิจกรรมนันทนาการจะพัฒนาศักยภาพของผู้เข้าร่วม โดยกระบวนการนันทนาการให้คุณค่าและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคลและชุมชน ฝึกให้รู้จักการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีแก่เยาวชน เป็นการฝึกให้รู้จักสิทธิ หน้าที่ ระเบียบวินัย ตลอดจนความรับผิดชอบต่อตนเองสังคมและผู้อื่น ป้องกันพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปสู่ลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้ กิจกรรมนันทนาการประเภทดนตรี ยังส่งเสริมให้บุคคลได้แสดงออกในด้านความนึกคิด การสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้และเข้าใจตนเองมากขึ้น รวมทั้งการส่งเสริมความร่วมมือกัน และช่วยสืบทอดศิลปวัฒนธรรม

จากการสัมภาษณ์นายเฉลิมพล คงเพชร ครูผู้ฝึกซ้อม พบว่า เมื่อได้รับเชิญมาเป็นครูผู้ฝึกซ้อมให้กับวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา ความรู้แรกที่เกิดขึ้นเมื่อเข้ามาในพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบบ่อยครั้งนั้นคือ มีความหวาดกลัว หวาดระแวง ตลอดเวลา และเมื่อรับข่าวที่ไม่ดีจะรู้สึกหดหู่ แม้ว่าดนตรีจะไม่สามารถช่วยให้ปัญหาความแค้นที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนใต้ได้ เพราะการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบเป็นเฉพาะกลุ่มเท่านั้น แต่ดนตรีจะช่วยบรรเทาความรู้สึกแค้นให้ดีขึ้น ช่วยสร้างพลังแรงยึดเหนี่ยวความสามัคคี

โดยใช้เสียงดนตรีเป็นสื่อกลาง รวมทั้งกิจกรรมดนตรี เช่น การฝึกซ้อม การทำกิจกรรมดนตรี และมุมมองในด้านวัฒนธรรมดนตรีระหว่างชาวไทยพุทธกับอิสลามมีความแตกต่างกันคือ ดนตรีด้านมุสลิม จะนำดนตรีมาเกี่ยวโยงด้านศาสนา เช่น การร้องอาเนาซีส เป็นการร้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับสรรเสริญพระเจ้า ศาสนาพุทธ ดนตรีไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับศาสนา มีความเป็นอิสระสูง ถ้าพูดถึงการทำกิจกรรมออกเคสตรา คนพื้นที่จะเข้าใจวัฒนธรรมกันเป็นอย่างดี เช่น ในช่วงถือศีลอด จะงดกิจกรรมที่มีผลกระทบกับการถือศีล เป็นต้น

ที่มา : นายเฉลิมพล คงเพชร (ครูผู้ฝึกซ้อม)

นายอัฟนาน อาลีลาเต๊ะ เยาวชนผู้ร่วมกิจกรรมซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ ได้ให้การสัมภาษณ์ว่า ในเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้ ในฐานะเป็นคนในพื้นที่ ช่วงแรกก็รู้สึกหวาดกลัวกับเหตุการณ์มีความหวาดระแวงตลอดเวลา ไม่สามารถรู้ล่วงหน้าได้ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นตอนไหน ได้แต่ทำตัวปกติไปทุกวัน ซึ่งจะมีข่าวของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นออกมามากมายไม่เว้นแต่ละวันจนทำให้เรียกได้ว่า ชิน กับเหตุการณ์เหล่านั้นไปแล้ว เพราะยังงี้คือบ้านเกิด ได้แต่ภาวนาให้ตัวเองและครอบครัวปลอดภัยจากเหตุการณ์ปัจจุบัน และขอให้มันจบลงสงบโดยเร็วพลัน หากมองในด้านของดนตรีนั้นมันมีส่วนช่วยให้เลิกคิดหรือนึกถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมาได้ เพราะการเล่นดนตรีหรือการฟังดนตรี มันทำให้เรามีความสุข ผ่อนคลาย สร้างสุนทรียในตัวเอง ไม่ไปหลงผิดกับเรื่องที่ไม่ดี ตั้งแต่มีการก่อตั้งวงออเคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา นายอัฟนาน อาลีลาเต๊ะ เป็นสมาชิกวงนี้ตั้งแต่วัยแรกจนถึงปัจจุบัน ได้มีโอกาสไปศึกษาทางด้านดนตรี และก็กลับมาช่วยสอนรุ่นน้องมีส่วนช่วยในการพัฒนาสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

และเขานับถือศาสนาอิสลามด้วย อphanan เป็นคนชอบดนตรีมาตั้งแต่เด็กๆ ทางครอบครัวไม่ได้ห้าม มองว่าเป็นการศึกษาและสนับสนุนการทำกิจกรรมตลอดมา หลายคนอาจเคยได้ยินว่าศาสนาอิสลามห้ามเล่นดนตรี แต่จริงๆ ขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติมากกว่า เพราะการเล่นดนตรีน่าจะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้เราทุกคน รู้สึกผ่อนคลาย สร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น ซึ่งการได้มาร่วมเล่นดนตรี ในวงก็จะได้พบเจอเพื่อนใหม่ เจอพี่เจอน้องต่างพื้นที่ ต่างโรงเรียน ต่างศาสนา และต่างจังหวัดใกล้เคียง เช่น ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสงขลา ให้มาอยู่ร่วมกัน โดยใช้ดนตรีเป็นสื่อกลางการนำมาเจอกัน ได้พูดภาษาเดียวกันคือภาษาดนตรี ร่วมกัน การใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันเกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่แตกต่าง เป็นกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์มิตรต่อกันในพื้นที่ได้ดีทีเดียว

ที่มา : นายอphanan อาลีลาเตะ
(สมาชิกวงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา)

นักกิจกรรมสามจังหวัดชายแดนใต้ “รื้อ ถอน สร้าง” ความเข้าใจของชาวมุสลิมต่อดนตรีและศิลปะ

นักกิจกรรมสามจังหวัดชายแดนใต้ จัดงานดนตรี กวี ศิลป์ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่หลากหลาย ส่งเสริมความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมของสามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งเป็นหัวใจของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ทั้งยังเพื่อลดความตึงเครียดของผู้คนในพื้นที่ความขัดแย้ง และมุ่งสร้างความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับดนตรีและศิลปะ ซึ่งมักถูกมองว่า ขัดกับศาสนา

เมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2559 กลุ่มสายบุรีลัคเกอร์และภาคี ร่วมกันจัดงาน เดอะ เครา ไนท์ ดนตรี กวี ศิลป์ ตอน รื้อ ถอน สร้าง ณ ร้านกาแฟ อินตออัฟ ถ.ปัตตานีภิรมย์ อ.เมือง จ.ปัตตานี ในงานมีการแสดงงานศิลปะ โดย เจ๊ะอับดุลเลาะ เจ๊ะสอเหาะ การอ่านกวีโดยชะการีย์ยา อมตยา กวีซีไรต์ ชาวอนราธิวาส และการแสดงดนตรีโดยนักดนตรีมือสมัครเล่นเป็นส่วนใหญ่ บางส่วนเป็นนักกิจกรรม เพื่อสังคมในพื้นที่ ทั้งนักกิจกรรมชาวมลายู ชาวไทยพุทธ และนักกิจกรรมเพื่อสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศ เป็นต้น ผู้เข้าชมมีทั้งนักศึกษา ครอบครัวนักกิจกรรม และบุคคลทั่วไป หลากหลายเชื้อชาติ และศาสนา กว่า 300 คน ทำให้ร้านกาแฟอินตออัฟดูเล็กลงไปถนัดตา

จุดเด่นของงาน มีใช้การแสดงที่เลิศเลอ หากเป็นเรื่องเล่าที่สื่อออกมาผ่านการแสดง นักร้องแต่ละคนต่างเล่าถึงความหมายของเพลงที่ตนเลือกมา และจุดมุ่งหมายว่า เขาต้องการสื่ออะไรถึงสังคม เช่น รักชาติ สุวรรณ แกนนากลุ่มชาวไทยพุทธเพื่อสันติภาพ เลือกเพลงเดือนเพ็ญมาขับร้อง เพื่อสื่อถึงนักรบเพื่อเอกราชชาวมลายูที่อาจต้องหลบออกนอกประเทศไทยไป ไม่มีโอกาสกลับบ้าน หากปาตานี หรือสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่มีสันติภาพ

นอกจากนี้ ชะการีย์ยา อมตยา กวีซีไรต์ชาวอนราธิวาส ได้อ่านบทกวีชื่อ “ฉันมองเห็นตัวฉัน” ซึ่งพูดถึงการทบทวนความคิด ความเชื่อ ของตนเอง ไม่หลงไปตามกระแสชาตินิยม หรือสิ่งที่ถูกสอนสั่งมาในโรงเรียน และการยึดมั่นในหลักการที่ถูกต้อง มีไช่หวังแต่จะสำเร็จในเป้าหมายอย่างเดียว

รักชาติ สุวรรณ (ขวาสุด) แกนนำกลุ่มชาวพุทธเพื่อสันติภาพ ร้องเพลง เดือนเพ็ญ
ที่มา : ภาพโดย D-Sulaiman Waskan

วง Kambing ร้องเพลงภาษามลายูที่แต่งให้ปอนาเยณีฮาดวิทยา
ที่มา : ภาพโดย D-Sulaiman Waskan

สรุป

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 ถึงปัจจุบัน เราได้รับรู้เรื่องราวผ่านสื่อต่างๆ นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้น ทำให้เกิดการแบ่งแยกในเรื่องของศาสนาชัดเจน เกิดความเกลียดชังระหว่างคนพุทธกับคนมุสลิม เด็ก เยาวชนที่เติบโตภายใต้ความรุนแรง ซึ่งมันไม่ดี จึงควรมีกิจกรรมหรือตัวเชื่อมโยงที่จะช่วยลดความขัดแย้งนี้ภายใต้แผ่นดินผืนเดียวกัน โดยการเริ่มต้นก่อตั้งวงอเคสตรา

เยาวชนเทศบาลนครยะลา ซึ่งการเล่นดนตรีหรือเคสตร้านอกจากจะมีประโยชน์กับตัวผู้เล่น ผู้ที่อยู่รอบข้าง และสังคมแล้ว ยังสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ของเด็กและเยาวชนได้ คือ ช่วยพัฒนาสมอง เสริมสร้างเยาวชนให้เป็นคนที่มีจิตใจอ่อนโยน มีสุนทรียภาพ สามารถทำงานเป็นทีม เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ รวมถึงเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคตได้

การสร้างสันติภาพในสามจังหวัดชายแดนใต้ แม้ว่าดนตรีจะไม่สามารถช่วยให้อาการความแค้นที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนใต้หมดไปได้ เนื่องจากการกระทำของกลุ่มก่อความไม่สงบเป็นเฉพาะกลุ่มเท่านั้น แต่ดนตรีจะช่วยบรรเทาความรู้สึกแค้นของจิตใจให้ดีขึ้น ช่วยสร้างพลังแรงยึดเหนี่ยวความสามัคคีโดยใช้เสียงดนตรีเป็นสื่อกลาง รวมทั้งการทำกิจกรรมดนตรี เช่น การฝึกซ้อม การแสดงดนตรี และดนตรีมีส่วนช่วยทำลายความขัดแย้งระหว่างศาสนาให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันได้ เป็นกิจกรรมที่เยาวชนได้มาทำร่วมกันอย่างมีความสุข ฉะนั้นการเล่นดนตรีน่าจะเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้เราทุกคนรู้สึกผ่อนคลาย สร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น ซึ่งการได้มาร่วมเล่นดนตรีในวงก็จะได้พบเจอเพื่อนใหม่ เจอพี่เจอน้องต่างพื้นที่ ต่างโรงเรียน ต่างศาสนา ให้มาอยู่ร่วมกันโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อกลางการนำมาเจอกัน ได้พูดภาษาเดียวกันคือภาษาดนตรีการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันเกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่แตกต่าง เป็นกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์ไมตรีต่อกันในพื้นที่ได้ดีทีเดียว

จะเห็นได้ว่ามิติเชิงวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้น โดยแนวคิดในการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมที่มีวัฒนธรรมหลากหลายและวงออเคสตร้าเยาวชนเทศบาลนครยะลาที่เป็นเสมือนพื้นที่ที่สนับสนุนให้เกิดการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่าง โดยการนำเพลงพื้นบ้านมาร่วมบรรเลงโดยการสอดแทรกวัฒนธรรมของพี่น้องไทยพุทธและมุสลิมผสมผสานกันอย่างกลมกลืน อันสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในพื้นที่ปลายด้ามขวานแห่งนี้ สิ่งเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นได้ว่า “ดนตรีสื่อสันติสุข” ทำให้คนที่มาต่างกันสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและสามารถรวมพลังสร้างสรรค์สิ่งดีงามเพื่อสานฝันให้เป็นจริงได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2542). **การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น**. นครปฐม : สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2531) **รอยร้าวในสังคมไทย. บูรณาการกับปัญหาความมั่นคงของชาติ**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันศึกษาความมั่นคงและนานาชาติ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมพล คงเพชร. ครูผู้ฝึกสอนวงออเคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา. 3 มีนาคม 2562. สัมภาษณ์โดย รักษ์สรณ์ พุฒิชวัลพัฒน์. เทศบาลนครยะลา.
- ทวีพร คุ่มเมธา. (2559). **“รื้อ ถอน สร้าง” ความเข้าใจของชาวมุสลิมต่อดนตรีและศิลปะ**. ค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2562 <https://prachatai.com/journal/2016/03/64929>
- เทศบาลนครยะลา. (2558). **โครงการออเคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา**. ค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2562. <http://www.yalacity.go.th/success/detail/6>
- ประเวศ วะสี. (2548). **สามเหลี่ยมดับไฟใต้**. กรุงเทพมหานคร : โครงการภาคีเสริมสร้างสันติสุขใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
- ปิยมณ แจ่มวุฒิปรีชา. (2557). **บทบาทของวงออเคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมตตา กฤติวิทย์ และคณะ. (2533) **เอกสารเรื่อง “การเปิดรับสื่อมวลชนและความคัดค้านสันติภาพของเด็กไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร”**
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2540). **นันทนาการชุมชนและโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2550). **ยุติไฟใต้**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อติภพ ภัทรเดชไพศาล. (2553). **ดนตรี พื้นที่ เวลา**. กรุงเทพมหานคร : โอเพ่นบุ๊กส์.
- . (2556). **เสียงเพลง วัฒนธรรม อำนาจ**. กรุงเทพมหานคร : มติชน.

อานันท์ ปันยารชุน. (2548). **สัมชชาแห่งชาติ : คนไทยกับความหลากหลาย
ทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงวัฒนธรรมและมูลนิธิ
สาธารณสุขแห่งชาติ.

อัฟนาน อาลีลาเต๊ะ, ตัวแทนเยาวชนสมาชิกวงออเคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา.
3 มีนาคม 2562. สัมภาษณ์โดย รักษ์สรณ์ พุฒิชวีลพัฒน์. เทศบาลนครยะลา.
